

Брюксел, 3 декември 2024 г.
(OR. en)

16366/24

SOC 888
GENDER 255
SAN 681

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	15976/24
Относно:	Заклучения на Съвета относно укрепването на психичното здраве на жените и момичетата чрез насърчаване на равенството между половете

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета по посочения по-горе въпрос, одобрени от Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси на заседанието му от 2 декември 2024 г.¹

---

¹ В текста бяха направени незначителни редакционни корекции.

**Заключения на Съвета относно
укрепването на психичното здраве на жените и момичетата чрез насърчаване на
равенството между половете**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ОТЧИТА, ЧЕ:

1. Договорът за функционирането на Европейския съюз предвижда, че „действията на Съюза, които допълват националните политики, са насочени към подобряването на общественото здраве, предотвратяването на болестите и заболяемостта при хората и на източниците на опасност за физическото и психичното здраве“.
2. Член 8 от Договора за функционирането на Европейския съюз предвижда, че „във всички негови дейности, Съюзът полага усилия за премахването на неравенствата и за насърчаване на равенството между мъжете и жените“.
3. Равенството между половете и правата на човека заемат централно място сред европейските ценности. Равенството между жените и мъжете е основен принцип на Европейския съюз, залегнал в Договорите и в Хартата на основните права на Европейския съюз.
4. В Хартата на основните права на Европейския съюз се заявява, че „всеки има право на физическа и психическа неприкосновеност“.

5. В своите неотдавнашни заключения относно психичното здраве Съветът признава, че „проблемите, свързани с психичното здраве, са свързани с много форми на неравенство, например при хората в уязвимо положение, малцинствата, маргинализираните групи и хората в неравностойно социално-икономическо положение, включително живеещите в условия на дългосрочни грижи, хората, страдащи от самота и социална изолация, децата и младите хора, възрастните хора, жените, ЛГБТИ², пациентите с рак, хората с увреждания, бежанците, мигрантите, затворниците и бездомните“. Съгласно целите на ООН за устойчиво развитие перспективата за равенство между половете и принципът „никой да не бъде изоставен“ са от жизненоважно значение за преодоляване на неравенствата в областта на психичното здраве.³
6. Както се посочва в съобщението на Комисията относно всеобхватен подход към психичното здраве, „психичното здраве е неразделна част от здравето. То е състояние на благополучие, при което хората съзнават способностите си и могат да се справят с различните видове стрес в живота и да участват в обществения живот. Психичното здраве е предпоставка за продуктивна икономика и приобщаващо общество и надхвърля границите на индивидуалната и семейната сфера“. В съобщението се отбелязва, че вероятността жените да изпаднат в депресия е почти два пъти по-голяма от тази при мъжете. В него също така се изтъква необходимостта от преодоляване на неравния достъп до трудова заетост и неравномерното разпределение на отговорностите за полагане на грижи в домакинството и семейството между жените и мъжете. Пак там се подчертава, че „определящите психичното здраве фактори си взаимодействат със съществуващите неравенства в обществото, при което някои хора се излагат на по-висок риск от влошено психично здраве в сравнение с други“. Поради това, „когато дискриминацията въз основа на пола, расовия или етническия произход, религията или убежденията, уврежданията, възрастта или сексуалната ориентация, както и насилието и омразата са причини за влошено психично здраве, насърчаването на равенството в нашите общества е важен инструмент за превенция“.

---

² Вж. Стратегията на Комисията за равнопоставеност на ЛГБТИК за 2020 – 2025 г. (COM(2020) 698 final).

³ Заключения на Съвета относно психичното здраве, 15971/23, точка 24.

7. В съобщението на Комисията освен това се подчертава, че „държавите следва също така да работят по предизвикателствата, свързани с превенцията на проблемите с психичното здраве на уязвимите общности, да засилят ранното разпознаване на проблеми с психичното здраве, да предоставят ранни интервенции и подкрепа и да предприемат действия срещу връзките между социалното изключване, неравенствата и психичното здраве, като увеличат усилията за борба с дискриминацията, речта на омразата и насилието“.
8. Както се посочва в Стратегията на Комисията за равенство между половете за периода 2020 – 2025 г., от съществено значение е да се следва „двоен подход от целеви мерки за постигане на равенство между половете, съчетани с по-силно застъпено интегриране на принципа на равенство между половете“⁴. Освен това в стратегията се посочва, че „Комисията систематично ще включва аспектите за равенство между половете на всички етапи на разработването на политиките във всички вътрешни и външни области на политиката на ЕС“.

КАТО ОТБЕЛЯВА, ЧЕ:

9. „Неравенствата, свързани с пола, етническата принадлежност, географското положение, включително разделението между градските и селските райони, образованието, възрастта и сексуалната ориентация, половата идентичност“⁴, както се посочва в съобщението на Комисията относно всеобхватен подход към психичното здраве, „оказват важно въздействие върху психичното здраве на населението“⁵, по-специално на жените и момичетата. В съобщението на Комисията се подчертава също, че физическите лица могат да принадлежат едновременно към една или повече групи в уязвимо положение, което показва необходимостта от борба с многобройните и пресичащи се форми на дискриминация. Дискриминацията може да окаже голямо въздействие върху жените и момичетата, чийто преживян опит може да включва няколко пресичащи се фактора, като раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични характеристики, език, религия или убеждения, политически или други мнения, принадлежност към национално малцинство, имотно състояние, рождение и увреждане, както и посочените по-горе фактори, които заедно могат да определят техните възможности и конкретни предизвикателства.

---

⁴ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно всеобхватен подход към психичното здраве, COM(2023) 298 final, стр. 19.

⁵ Пак там.

КАТО ОТЧИТА, ЧЕ:

10. В цел на ООН за устойчиво развитие (ЦУР) 3 относно недискриминационния достъп до качествени основни здравни услуги се подчертава значението на осигуряването на здравословен живот и насърчаването на благосъстоянието на всички хора от всички възрасти, включително психичното здраве.⁶ Междувременно ЦУР 5 е съсредоточена върху постигането на равенство между половете и овластяването на всички жени и момичета.
11. В Пекинската платформа за действие „Жените и здравето“ се определя като една от дванадесетте критични проблемни области и се посочва, че жените имат право да се ползват от най-високия постижим стандарт както за физическо, така и за психично здраве. В нея също така се посочва, че жените са засегнати от много от същите здравословни състояния като мъжете, но ги преживяват по различен начин.
12. Съгласно Европейската рамка за действие на СЗО в областта на психичното здраве за периода 2021 – 2025 г. психичното здраве и благосъстояние са застрашени от широк кръг фактори, които обхващат индивидуални, социални и екологични равнища и включват бедност и лишения, дългове и безработица, както и насилие и конфликти. Освен това жените с психични състояния и психо-социални, интелектуални, когнитивни и невроразвитийни увреждания са сред тези, които са изложени на най-висок риск от социално изключване.
13. Както показват неотдавнашни данни на Eurofound, в категорията на работниците жените са изложени в по-голяма степен на насилие и тормоз – включително психически и сексуален – на работното място и съобщават за лошо благосъстояние и финансови затруднения по-често от мъжете. Това е свързано с факта, че жените са свръхпредставени на нископлатени работни места с тежки психо-социални условия на труд.⁷

---

⁶ Организация на обединените нации, Департамент по икономически и социални въпроси: цел за устойчиво развитие 3.

⁷ Eurofound (2023), Psychosocial risks to workers' well-being: Lessons from the COVID-19 pandemic (Психо-социални рискове за благосъстоянието на работниците: поуки от пандемията от COVID-19), Европейско телефонно проучване на условията на труд, издание 2021 г., стр. 36 – 38; Eurofound (2022), Working conditions in the time of COVID-19: Implications for the future (Условия на труд по време на COVID-19: бъдещи последици), Европейско телефонно проучване на условията на труд, издание 2021 г., стр. 104; [ESDE Review 2023](#) (Преглед на трудовите и социалните развития в Европа, 2023), глава 2.

14. Предизвикателствата, свързани с психичното здраве, засягат всички хора; мъжете са засегнати в значителна степен и също така е по-вероятно да умрат при самоубийство. Почти 8 от всеки 10 самоубийства (77%) се извършват от мъже. От друга страна, процентът на *опитите* за самоубийство е по-висок сред жените, а психичните състояния, които често са в основата на самоубийствените мисли и поведение (по-специално депресия и тревожност), са по-разпространени сред жените.⁸ Жените са също така изправени пред особени предизвикателства и опасения, свързани с психичното здраве, включително специфични за тях състояния, заболявания или разстройства, като например следродилна депресия, или които се появяват по-често при жените, или са с различни рискови фактори за жените, или се проявяват по различен начин при жените и мъжете (например посттравматично стресово разстройство). Това подчертава значението на възприемането на подход към психичното здраве, при който се отчитат измерението на пола и съществуването на значителни полово специфични разлики по отношение на причините, рисковите фактори, диагностиката и симптомите на трудностите, свързани с психичното здраве, включително психичните разстройства, както и в хода на различни заболявания или разстройства. Освен това основаните на пола пречки, включително стигматизирането, свързаните с пола стереотипи и дискриминацията на каквото и да е основание, могат да попречат на жените и момичетата, както и на мъжете и момчетата да получат достъп до услуги в областта на психичното здраве.

---

⁸ Служба на Европейския парламент за парламентарни изследвания: Mental Health in the EU (Психичното здраве в ЕС), информационен документ на Европейския парламент, 2023.

15. Стереотипите, свързани с пола, и традиционните роли на половете оказват значително въздействие върху живота на жените и момичетата, а фактори като свръхнатоварването в работата, всички форми на насилие (включително сексуално и основано на пола или домашно насилие), тормоза, психологическото претоварване, икономическия натиск и зависимостта могат да доведат до депресия, изтощение, посттравматично стресово разстройство, хранителни разстройства, разстройства, свързани с употребата на вещества, и т.н. Предвид по-голямата изложеност на жените на тези фактори и различните нужди с оглед на психичното здраве и благосъстояние на жените и момичетата от всички възрасти, абсолютно необходима е целенасочена подкрепа за подобряване на психичното здраве, както и целенасочени мерки за преодоляване на структурните неравенства и укрепване на равенството между половете, за да се подсигури благосъстоянието на момичетата и жените от детството до напреднала възраст. Необходими са и политики, целящи преодоляване на неравнопоставеността между половете и намаляване на психическото натоварване от работата по полагане на грижи, наред с мултидисциплинарна подкрепа, и по-специално политики, насочени към целия спектър от здравни нужди и потребности от грижи за жените, включително подобрени социални и дългосрочни грижи и услуги в областта на психичното здраве.
16. Всеки човек, подложен на насилие, основано на пола, е в уязвимо положение, като това важи с особена сила за жените и момичетата. В Директивата на ЕС относно борбата с насилието над жени и домашното насилие се признава, че домашното насилие и насилието над жени имат неблагоприятни последици за психичното им здраве и че жертвите, подложени на комбинирана дискриминация, са изложени на повишен риск от насилие. Освен това в директивата се признава, че децата, които са свидетели на домашно насилие в рамките на семейството или домакинството, са изложени на повишен риск от психическо заболяване както в краткосрочен, така и в дългосрочен план. Прилагането на тази директива, както и на други съответни международни инструменти, посочени в приложението към настоящите заключения, ще допринесе за защитата на психичното здраве на жените, наред с другото, чрез мерки за справяне със сексуалния тормоз на работното място и чрез обучение и информация по този въпрос, предлагани на специалисти с надзорни функции на работното място.

17. Анализът на самооценката на психичното благосъстояние сред групи от населението показва, че жените в Европа съобщават за по-ниски равнища на психично благосъстояние независимо от семейната структура, възрастта, равнището на доходите, държавата на раждане или наличието на увреждане. Социалните фактори, влияещи върху психичното здраве, потенциално играят роля. Разликата между жените и мъжете при полагането на грижи е ключов фактор за неравенството между половете и дискриминацията срещу жените и по този начин оказва значително въздействие върху тяхното физическо и психично здраве. Освен това лицата, полагащи грижи без заплащане, предимно жени, са изложени на по-голям риск от самота и изолираност, а това е основен рисков фактор за психичното здраве.
18. Жените продължават да поемат по-голямата част от работата по полагане на грижи и в резултат на това, в сравнение с мъжете, има по-голяма вероятност да нагаждат своето платено работно време. Директивата относно равновесието между професионалния и личния живот има за цел да се преодолее неравномерното разпределение на отговорностите за полагане на грижи между мъжете и жените чрез улесняване на съвместяването на професионалния и семейния живот на работниците, които са родители или лица, полагащи грижи, включително чрез отпуск по бащинство и непрехвърляем родителски отпуск, платен за всички родители. Наред с това, две препоръки на Съвета – относно образованието и грижите в ранна детска възраст: целите от Барселона за 2030 година, и относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи – насърчават мерки за подобряване на достъпните, финансово приемливи и висококачествени грижи за деца и други зависими лица през целия живот. Тези мерки имат за цел да облекчат натоварването на семействата и да насърчат по-равномерното разпределение на отговорностите за полагане на грижи между жените и мъжете в полза на всички. Предлагащото, достъпно, финансово приемливо и висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст и дългосрочни грижи за деца и други зависими лица е важно за психичното здраве на жените, които извършват повече платен и неплатен труд по полагане на грижи от мъжете.

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ:

19. Жените и момчетата, както и мъжете и момчетата могат да бъдат изправени пред редица полово специфични предизвикателства, свързани с психичното здраве, през целия живот. Някои предизвикателства, свързани с психичното здраве, са по-разпространени сред жените и момчетата.

20. Цифровите инструменти и социалните медии могат да имат положително въздействие върху психичното здраве, включително чрез предоставяне на достъп до информация, чрез групи за подкрепа и терапевтични услуги, но също така могат да окажат отрицателно въздействие върху психичното здраве. Децата и младите хора, особено момичетата и младите жени, са особено изложени на опасности, като например вредните, рушителни последици, свързани с външността им, от онлайн съдържанието и риска от кибернасилие, включително кибертормоз, както се подчертава в наскоро приетата Директива относно борбата с насилието над жени и домашното насилие. Излагането на тези видове съдържание може също така да има отрицателно въздействие върху психологическото развитие на децата и младите хора, като засилва стереотипите, свързани с пола, и дори насърчава агресивно поведение спрямо момичетата и жените.
21. Младите хора често споделят голям обем данни онлайн, без да разбират напълно как се използват или какви са последиците. От решаващо значение е да се обърне внимание на опасенията, свързани с пристрастяващите и подвеждащи дизайни и прекомерното онлайн проследяване от страна на доставчиците на цифрови услуги. Освен това децата и младите хора, особено младите жени и момичетата, са изправени пред висок риск от излагане на дезинформация, манипулиране и злоупотреба, както и на основано на пола насилие чрез технологични средства, включително киберпреследване, онлайн сексуален тормоз, споделяне без съгласие на интимни или манипулирани материали и нежелано изпращане на изображения, видео- или други материали, изобразяващи гениталии. ООН съобщава, че вероятността жени да бъдат нападнати онлайн, е 27 пъти по-голяма, отколкото при мъжете.⁹ Също така ранното излагане на порнография, включително на екстремално и насилствено съдържание, и използването на генеративен ИИ в контекста на сексуално насилие над деца и/или насилие, основано на пола, също оказват неблагоприятно въздействие върху психичното здраве на момичетата и засилват поведението на омраза към жените. Всички тези фактори могат значително да влошат здравето на момичетата и тяхното физическо и психическо развитие.

---

⁹ Preventing Technology-Facilitated Gender-Based Violence (TF GBV) – Responding to the 2030 Agenda and “Our Common Agenda” by proactively mitigating technology-facilitated gender-based violence by enhancing product design, data privacy and security, and legal frameworks to hold offenders accountable (Предотвратяване на основаното на пола насилие чрез технологични средства – в отговор на Програмата до 2030 г. и „Нашата обща програма“ посредством проактивно смекчаване на основаното на пола насилие чрез технологични средства, подобрявайки дизайна на продуктите, неприкосновеността на личния живот и сигурността на данните, както и на правните рамки за подвеждане под отговорност на нарушителите).

22. СЗО е установила, че отрицателните последици за здравето от социалните медии, особено сред подрастващите момичета, включват загуба на самочувствие, безпокойство, тревожност, трудности при отпих и сън и влошаване на уменията за общуване лице в лице¹⁰.
23. Освен това, както съобщава СЗО, подрастващите момичета имат по-лошо психично здраве и благосъстояние във всяко отношение в сравнение с момчетата. Допълнително тези разлики се увеличават с възрастта, като 15-годишните момичета показват най-лоши резултати.¹¹ Почти двойно по-голям дял от 15-годишните (13% за момчетата и 28% за момичетата) в сравнение с 11-годишните (8% за момчетата и 14% за момичетата) съобщават, че се чувстват самотни. Следва да се отбележи, че свързаните с пола стереотипи могат да обезкуражат както момчетата, така и момичетата да съобщават за опасения, свързани с психичното здраве.
24. Социалните медии допринасят за укрепването на изкуствените и нездравословни стандарти за красота, включително чрез цифрово създадено или редактирано съдържание, както и чрез затвърждаване на свързани с пола стереотипи. Това поставя младите хора, по-специално младите жени, под силен натиск, що се отнася до техните физически характеристики. Хранителните разстройства (напр. анорексия нервоза, булимия и др.) сред подрастващите, по-специално момичетата, са сериозен проблем за общественото здраве. Нереалистичните естетически идеали засягат и момчетата и могат да доведат до разстройството телесна дисморфия и други нарушения.
25. Момчетата също са изложени от ранна възраст на широко разпространеното третиране на момичетата и жените като предмети и сексуални обекти, както и на стереотипно представяне в интернет, особено чрез порнография или в медиите и по-широката култура, включително онлайн игрите, което може да затвърди ролите и стереотипите, свързани с пола, както и да омаловажи насилието, основано на пола, особено насилието над жени и момичета. Онлайн поведението на инфлуенсърите и съдържанието, което те създават, също могат да бъдат вредни за отделните лица, както и за обществото като цяло. Освен това психичното и физическото здраве на онлайн аудиторията, по-специално на малолетните и непълнолетните лица, могат да бъдат неблагоприятно засегнати, например от кибертормоз, невярна информация или дезинформация, както и от нездравословни сравнения с инфлуенсъри. Преодоляването на нездравословните и основани на пола стереотипни мъжки нагласи и на вредното поведение онлайн също е основно предизвикателство.

---

¹⁰ Световна здравна организация: Women's health and well-being in Europe: beyond the mortality advantage (Здраве и благосъстояние на жените в Европа: отвъд предимството на по-ниската смъртност), 2016.

¹¹ Световна здравна организация: Mental health in Europe and Central Asia: girls fare worse than boys (Психичното здраве в Европа и Централна Азия: положението при момичетата е по-лошо, отколкото при момчетата). СЗО Европа, 2023.

26. Самотните родители са в особено уязвимо положение, когато става въпрос за бедност, жилищно настаняване и здравни предизвикателства, включително проблеми, свързани с психичното здраве.¹² В ЕС 7,8 милиона семейства са с един родител, като почти 80% от самотните родители са жени.¹³ Много самотни майки са изправени пред психологически стрес, произтичащ от несигурно финансово положение, социално изключване или съчетаване на повече социални роли.¹⁴
27. Уязвимостта и психическото натоварване на жените по време на бременността и след нея, включително перинаталната депресия, могат да окажат силно вредно въздействие върху живота им. Предизвикателствата през първите 1000 дни на детето могат да засегнат живота на всички членове на семейството, включително по отношение на психичното здраве, като това също заслужава внимание. Изследванията показват, че социалната мрежа или системата за подкрепа, с които разполага майката, е важна за определяне на нейното психично и общо здраве, както и на качеството на грижите, които тя може да предостави на бебето си; това показва значението на финансово приемливите, достъпни, висококачествени и приобщаващи услуги за полагане на грижи, както и на равномерното разпределяне на работата по полагане на грижи между жените и мъжете и в рамките на домакинствата въз основа на добре възнаградени непрехвърляеми отпуски по майчинство, бащинство и родителски причини и на гъвкави схеми на работа. Съществуват непротиворечиви доказателства, че достъпът на родителите до гъвкав отпуск, включително в периода след раждането, облекчава тежестта за майките, като по този начин подобрява здравето им и намалява риска от следродилна депресия. Често подценявани, спонтанните аборти и характерните за жените здравословни състояния, като ендометриозата, и произтичащият от това психологически стрес също изискват специално внимание и мерки за подкрепа. В общ план свързаните с пола стереотипи могат да доведат до закъсняло медицинско диагностициране или до отричане или омаловажаване на страданието на жените.

---

¹² Европейски институт за равенство между половете (EIGE): Poverty, gender and lone parents in the EU (Бедност, пол и самотни родители в ЕС), 2016.

¹³ Изчисления на EIGE въз основа на микроданни на Общността за доходите и условията на живот (EU-SILC) за 2022 г. Този брой включва семейства с един родител с деца на издръжка на възраст под 24 години, за които е обявено, че са собствени/осиновени или доведени/заварени деца и които не работят или не са безработни.

¹⁴ Световна здравна организация: Women's health and well-being in Europe: beyond the mortality advantage (Здраве и благосъстояние на жените в Европа: отвъд предимството на по-ниската смъртност), 2016.

28. Достъпът до заетост овластява жените, давайки им устойчивост и контрол върху собствения им живот, по-специално посредством финансова независимост и самостоятелност. Предизвикателства като неравен достъп до социални услуги, заетост и/или кариерно развитие, неравнопоставеност между половете, включително разликата в заплащането на жените и мъжете, неравномерното разпределение на домакинските и семейните отговорности за полагане на грижи между жените и мъжете, както и икономическият натиск и зависимостите – всичко това оказва значително психическо натоварване върху жените. Финансовата независимост на жените е пряко свързана с психичното им здраве, тъй като финансовата зависимост е свързана с редица отрицателни резултати, включително по-малко възможности за участие в образование, платена заетост и предприемачески дейности. Тормозът и насилието на работното място могат също да навредят на психичното здраве на жените.
29. Предоставянето на грижи може да има нежелани последици за полагащите неформални грижи лица, включително отрицателно въздействие върху техните настоящи и бъдещи доходи и върху психичното им здраве. Разпространението на проблеми, свързани с психичното здраве, сред лицата, полагащи грижи, повечето от които са жени, е с 20 % по-високо, отколкото сред лицата, неполагащи грижи.¹⁵ Ето защо справянето с тези предизвикателства допринася както за укрепване на равенството между половете, така и за подкрепа на психичното здраве на жените.
30. Психичното здраве на жертвите на сексуално, основано на пола и домашно насилие е въпрос, който изисква особено внимание, тъй като насилието има сериозни дългосрочни психологически последици. Жените, момичетата и лицата в уязвимо положение са непропорционално засегнати. Насилието, основано на пола, приема много форми, включително домашно насилие, насилие от интимен партньор, сексуално насилие, физическо насилие, психологическо насилие, икономическо насилие, принудителни бракове, убийства на жени, генитално осакатяване на жени и трафик на хора, както и основано на пола насилие чрез технологични средства. В ЕС физическото и сексуалното насилие от страна на настоящ или бивш партньор или съпруг срещу жена са сред най-често срещаните форми на насилие, основано на пола. Повече от една на всеки пет жени (22%) е ставала негова жертва.¹⁶ Както се подчертава в проучването на основните права, публикувано от Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA), сексуалното насилие има по-специално сериозно дългосрочно психологическо въздействие върху жертвите, включително с чувство на тревожност, беззащитност, срам, смущение или потиснатост.

---

¹⁵ Комитет за социална закрила и Европейска комисия: Adequate social protection for long-term care needs in an ageing society (Адекватна социална закрила за нуждите от дългосрочни грижи в едно застаряващо общество), 2014.

¹⁶ Европейски институт за равенство между половете: Gender Equality Index 2021: Health. (Индекс за равенството между половете, 2021: здраве).

31. Въз основа на съобщението на Комисията, озаглавено „Демографските промени в Европа: инструментариум за действие“, Европа „трябва да изгради „общество на дълголетие“, което цени по-дългия живот, прекаран в по-напреднала възраст, разкрива възможности пред по-възрастните граждани и се грижи за благосъстоянието и благополучието на настоящите и бъдещите поколения“. В този контекст психичното здраве на хората в по-напреднала възраст, особено на жените, заслужава особено внимание. Психичните разстройства, включително депресия, тревожност и влошаване на когнитивните функции, са широко разпространени сред по-възрастното население. Средно жените живеят по-дълго, но прекарват повече години от живота си в по-лошо психично здраве. Социалната изолация и самотата, които засягат около една четвърт от хората в по-напреднала възраст, са ключови рискови елементи за психичните състояния на по-късен етап от живота. Същото важи и за малтретирането на по-възрастните хора, което включва всякакъв вид физически, психологически, сексуални или финансови злоупотреби, както и пренебрегване.
32. Комитетът на ООН за правата на хората с увреждания е установил, че жените и момичетата с увреждания често са изправени пред по-висок риск да бъдат подложени на вредни практики, което засяга тяхното здраве и благосъстояние, включително психичното им здраве.¹⁷ По-специално те често са изложени на по-голям риск от насилие в институциите поради това, че са изправени пред „повече ограничения по отношение на мястото им на пребиваване, както и по отношение на условията на живот, дължащи се на патерналистично стереотипизиране и патриархални социални модели, които дискриминират жените“. ¹⁸ Освен това липсата на достъпност в архитектурната и онлайн среда, на продукти, услуги и комуникации пречи на жените с увреждания да участват пълноценно във всички области на живота, което води до изолация и дискриминация, а това е също в ущърб на психичното им здраве. Някои от тези предизвикателства засягат и психичното здраве на техните семейства и лицата, полагащи грижи за тях.
33. Настоящите заключения се основават на предишната работа и на политическите ангажименти, заявени от Съвета, Комисията, Европейския парламент, както и от заинтересовани страни в тази област, в това число на документите, изброени в приложението.

---

¹⁷ Конвенция на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, 24 януари 2007 г., A/RES/61/106.

¹⁸ Комитет на ООН за правата на хората с увреждания, Общ коментар № 5 относно член 19 – правото на независим живот и включване в общността, 27 октомври 2017 г., CRPD/C/GC/5.

**ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, В СЪОТВЕТСТВИЕ С ТЕХНИТЕ ОБЛАСТИ
НА КОМПЕТЕНТНОСТ И ПРИ ОТЧИТАНЕ НА УСЛОВИЯТА НА НАЦИОНАЛНО
РАВНИЩЕ:**

34. ДА ГАРАНТИРАТ, че мерките за насърчаване и подкрепа на по-доброто психично здраве включват перспектива за равенство между половете и че аспектите на пола се вземат под внимание при разработването и изпълнението им. Тези мерки следва да бъдат достъпни и когато е необходимо, насочени към групи, до които може да се достига по-трудно или които са изправени пред конкретни предизвикателства, свързани с психичното здраве.
35. ДА СЕ БОРЯТ с всички форми на насилие, реч на омразата и дискриминация, особено над жени и момичета, включително множествени и пресичащи се форми на дискриминация, както и на стигматизация при трудности, свързани с психичното здраве, със специален акцент върху жените и лицата в най-уязвимо или маргинализирано положение, включително лицата в неравностойно социално-икономическо положение.
36. ДА СЕ БОРЯТ със свързаните с пола стереотипи и отрицателните социални норми, в това число табутата, които обезкуражават жените и момичетата, но особено мъжете и момчетата, да проявяват уязвимост, като по този начин ограничават способността им да търсят подкрепа, когато се нуждаят от нея.
37. ДА ПРЕДПРИЕМАТ ДЕЙСТВИЯ, когато е целесъобразно, за да се преодолява половото стереотипизиране, както и третирането на жените и момичетата като предмети и представянето им като сексуални обекти в медиите и рекламата.
38. ДА ОБЪРНАТ ВНИМАНИЕ на връзката между начина на живот и психичното здраве, включително по отношение на хранителните навици, физическата активност, вредната консумация на алкохол, консумацията на наркотици и други вредни вещества, и коморбидността, като отчитат перспективата за равенство между половете.
39. ДА ПРЕДПРИЕМАТ ПОДХОДЯЩИ МЕРКИ, включително превантивни, в съответствие с Директивата относно борбата с насилието над жени и домашното насилие и Акта за цифровите услуги с цел защита на жените и момичетата от всички форми на насилие, основано на пола, включително насилие в публични институции и основано на пола насилие чрез технологични средства, и ДА УКРЕПЯТ персонализираните услуги за подкрепа на жертвите. В този контекст е важно да се обърне специално внимание на жените и момичетата, живеещи с психични разстройства или в уязвимо положение, включително тези, които са изправени пред условия на несигурност или бездомничество. ДА ПОДКРЕПЯТ отчитащо аспектите на пола обучение за работници, включително доброволци, които е вероятно да имат контакт с жертви, във всички сектори.

40. При зачитане на основните права на отделните лица, както и на общите европейски ценности, **ДА ВЗЕМАТ ПОДХОДЯЩИ МЕРКИ** за защита на младите хора от вредно онлайн съдържание, включително генерирано чрез ИИ, например дълбинни фалшификати, което причинява телесна дисморфия и влошаване на психичното здраве, като същевременно нарушава правото на жертвите на неприкосновеност на личния живот и правата над изображенията, сексуалната неприкосновеност и тяхното достойнство. Тези мерки могат да включват дейности за повишаване на осведомеността на децата, родителите и учителите, провеждани от националните центрове за по-безопасен интернет, и мащабни кампании за повишаване на осведомеността на обществото, както и осигуряване на ефективни процеси за докладване. **ДА ПОДКРЕПЯТ** отчитащо аспектите на пола обучение за служители, които е вероятно да имат контакт с жертви, във всички сектори. Освен това **ДА НАСЪРЧАВАТ** прозрачността и да подобрят събирането на данни с разбивка по пол и когато е целесъобразно, по други важни характеристики, така че да се подпомогне наблюдението на вредно онлайн съдържание.
41. **ДА ВЗЕМАТ ПОДХОДЯЩИ МЕРКИ** съгласно Директивата за аудио-визуалните медийни услуги и Директивата относно борбата с насилието над жени и домашното насилие, за да защитят малолетните и непълнолетните лица, особено момичетата, от незаконно и излагащо насилие съдържание, налично онлайн, което може да увреди тяхното физическо или умствено развитие или да причини психологическа травма.
42. Както и когато е целесъобразно, **ДА НАСЪРЧАВАТ** положителните ролеви модели и разнообразното отразяване в медиите и да се борят със свързаните с пола стереотипи, както и с третирането на жените и момичетата като предмети и сексуални обекти в медиите и онлайн, като отчитат необходимостта от подкрепа за психичното здраве на младите хора, особено на младите жени и момичетата, и обръщат специално внимание на възможните последици във връзка с външността им. **ДА РАБОТЯТ** за преодоляване на свързаните с пола стереотипи на всички равнища и във всички форми на образованието.

43. ДА ОСИГУРЯТ необходимата подкрепа и социална закрила за всички родители, включително самотните майки и родителите, отглеждащи деца с увреждания, чрез мерки като финансово приемливи, висококачествени и приобщаващи услуги за полагане на грижи, детски надбавки и помощи за жилищно настаняване, за да се даде възможност на родителите да работят и така да намалят своите финансови затруднения и отражението им особено върху психичното здраве на жените. Освен това ДА ОСИГУРЯТ, в съответствие с Директивата относно равновесието между професионалния и личния живот, подходящо равновесие между професионалния и личния живот за родителите, включително самотните майки, чрез мерки като насърчаване на гъвкаво работно време, в това число схеми за работа от разстояние, и равномерно разпределяне на платените и неплатените отговорности по полагане на грижи между жените и мъжете и в рамките на домакинствата, включително чрез подобряване на достъпа до платен отпуск по бащинство и непрехвърляем родителски отпуск. Освен това ДА ПРЕДПРИЕМАТ СЪПЪРЖАЩИ, в съответствие с вече поети ангажменти, за подобряване на достъпните, финансово приемливи и висококачествени услуги за полагане на дългосрочни грижи и образование и грижи в ранна детска възраст.
44. ДА ВЗЕМАТ МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ на достъпа до услуги за медицинско обслужване, социална и психологическа подкрепа за родителите, включително самотните майки, лицата, полагащи дългосрочни грижи без заплащане, и жените в уязвимо положение, а също така и на достъпа до финансово достъпни услуги за образование и грижи в ранна детска възраст с цел предотвратяване и справяне с изтощението и други трудности, произтичащи от многостранно натоварване. ДА ОСИГУРЯТ облекчен достъп до социална и психологическа подкрепа, особено за жените в уязвимо положение, малцинствата, маргинализираните групи и хората в неравностойно социално-икономическо положение, включително лицата, за които се полагат услуги за дългосрочни грижи, лицата, живеещи в самота и социална изолация, лицата с увреждания, бежанците, мигрантите, затворниците и бездомните.
45. ДА ОСИГУРЯТ предоставянето на висококачествени, финансово приемливи и достъпни здравни и социални услуги, отчитащи измерението на пола, включително грижи в общността, като същевременно гарантират в политиките и на практика, че при тези услуги се обръща внимание и се реагира на различните потребности на всички лица, особено жените и момичетата, независимо от възрастта им, включително и на най-маргинализираните; че възприетият при услугите подход се основава на правата на човека, като се цени преживяното, и ползвателите на услугите (и членовете на техните семейства, лицата, полагащи грижи, и лицата, осигуряващи издръжката, по целесъобразност) биват активно включвани като водещи фактори в планирането и предоставянето на грижите; както и че при предоставянето на услугите се държи сметка за травмите.

46. ДА ВЗЕМАТ МЕРКИ, за да се гарантират зачитането, защитата и упражняването на човешките права на всички жени и момичета, по-специално на тези с увреждания, да се насърчават тяхното овластяване и напредък и да се гарантира правото им на независимо вземане на решения, както и за да се преодолеят дискриминацията и пречките, пред които са изправени жените и момичетата с увреждания при достъпа им до социални услуги и подкрепа в общността, за да се насърчи тяхната независимост.
47. ДА ВЗЕМАТ МЕРКИ за предотвратяване на трудностите, свързани с психичното здраве, сред жените и момичетата чрез насърчаване на позитивно психично здраве за цялото население и да предоставят услуги в подкрепа на ранната намеса, когато възникнат трудности с психичното здраве, особено за лица, до които е трудно да се достигне, които са изложени на риск от социално изключване или които принадлежат към групи в уязвимо положение.
48. ДА ВЗЕМАТ МЕРКИ за подобряване на медицинските и психологическите грижи за родителите, особено за майките в нужда преди и след раждането, както и при спонтанни аборти, и да насърчават изграждането на местни мрежи за подкрепа с цел смекчаване на предизвикателствата, свързани с бременността, раждането и родителството, за психичното здраве на родителите. ДА УЛЕСНЯТ подходящо обучение за здравните и социалните работници в това отношение. ДА ВЗЕМАТ МЕРКИ за насърчаване на бащите да поемат семейни отговорности и отговорности за полагане на грижи с оглед на равномерното разпределяне на тези отговорности между жените и мъжете, особено при бременност и раждане в семейството.
49. ДА НАСЪРЧАВАТ мерки, осигуряващи подходящи за майката и бебето условия за перинатални грижи, като се обръща специално внимание на информацията, предоставяна на пациента, и на физическата и емоционалната неприкосновеност и потребности на жените преди, по време на и след раждането по отношение на грижите, процедурите, интервенциите, лекарствата и средата, в която протича раждането, като същевременно се полагат грижи и за включването на партньора и/или придружаващото лице.

50. ДА ПОДКРЕПЯТ стратегии за превенция, насърчаване на здравето и повишаване на осведомеността относно остаряването на възрастните хора в добро здраве и активен живот, като отчитат перспективата за равенство между половете и включват активни мерки за борба с възрастовата дискриминация, за подобряване на здравната грамотност и за защита и подобряване на психичното здраве на хората в по-напреднала възраст, особено на по-възрастните жени, като например мерки, целящи укрепване на тяхната икономическа самостоятелност, мерки за преодоляване на разликата в пенсиите между половете и за намаляване на бедността в по-напреднала възраст, засягаща жените в непропорционална степен, мерки за осигуряване на безопасно и достъпно жилищно настаняване и достъп до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи, мерки за осигуряване на достъп до грижи за жени, страдащи от здравни проблеми преди и по време на менопаузата, или други въпроси, свързани с остаряването, както и социална подкрепа за остаряващите и лицата, полагащи грижи за тях, за да се намалят социалната изолация и самотата.
51. ДА ПРОДЪЛЖАТ да предоставят редица услуги за подкрепа на психичното здраве, включително онлайн услуги за психологическа подкрепа с облекчен достъп за малолетните и непълнолетните лица, когато е целесъобразно.
52. ДА ПОВИШАТ ОСВЕДОМЕНОСТТА за важността на всеобщия достъп до сексуално и репродуктивно здраве и права и да признаят необходимостта от него, както е посочено в точка 34 от Новия европейски консенсус за развитие (2017 г.), като ключови елементи за гарантиране на възможно най-високите стандарти за физическо и психично здраве.

ПРИКАНВА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, В СЪОТВЕТСТВИЕ С ТЕХНИТЕ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ:

53. ДА ОСИГУРЯТ своевременното и правилно транспониране и прилагане от държавите членки на законодателството на ЕС относно борбата с насилието над жени и домашното насилие, относно равните възможности и равното третиране на жените и мъжете в областта на заетостта и професиите, относно равновесието между професионалния и личния живот на родителите и лицата, полагащи грижи, както и относно прозрачността в заплащането, включително с оглед на борбата с бедността в напреднала възраст, със специално внимание върху жените в по-напреднала възраст.
54. ДА ПРЕДПРИЕМАТ СЪПЪПКИ за подобряване на здравословните и безопасни условия на труд, отчитайки перспективата за равенство между половете, по-специално като работят за отстраняване на рисковете за психичното здраве и психо-социалните рискове на работното място при едновременното зачитане на ролята и автономността на социалните партньори. ДА НАСЪРЧАВАТ правилното и ефективно прилагане и изпълнение на националното законодателство, транспониращо съответните директиви на ЕС в областта на здравословните и безопасни условия на труд в този контекст.

55. ДА ПОВИШАТ ОСВЕДОМНОСТТА сред децата и младите хора, техните родители, лицата, полагащи грижи за тях, и възпитателите, както и сред населението като цяло, относно уважителната и отговорна онлайн комуникация и споделяне на съдържание, включително чрез подкрепа за конкретни кампании, насочени към децата, с оглед на повишаване на защитата онлайн и в социалните медии.
56. ДА ПОВИШАТ ОСВЕДОМНОСТТА относно психологическите и когнитивните последици от прекарването на прекалено много време пред смартфона върху малолетните и непълнолетните лица, включително най-младото поколение. ДА ВЗЕМАТ МЕРКИ въз основа на съобщението на Комисията относно всеобхватен подход към психичното здраве и ДА ПРОДЪЛЖАТ работата по разработването на инструментариум за превенция, насочен към посочените в него фактори, определящи физическото и психичното здраве.
57. ДА НАСЪРЧАВАТ мерки за популяризиране и превенция, включително мерки за подпомагане на развиването на психо-социални умения, особено на жените и момичетата, съгласно препоръките на СЗО, от ранна възраст, във всички възрастови групи и във всички среди.
58. ДА ВЗЕМАТ МЕРКИ, включително съгласно Акта за цифровите услуги, за да се осигури на малолетните и непълнолетните лица, особено на момичетата, високо равнище на безопасност, сигурност и неприкосновеност на личния живот, когато използват онлайн платформи и взаимодействат в цифрова среда.
59. ДА НАСЪРЧАВАТ поощряването на здравословно равновесие между професионалния и личния живот, например чрез гъвкави схеми на работа – включително, когато е целесъобразно, дистанционна работа – и утвърждаването на практики, позволяващи ефективно равновесие между работата и личното време, като се държи сметка за важноста на психичното благосъстояние.

ПРИКАНВА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ, В СЪОТВЕТСТВИЕ С НЕЙНИТЕ ПРАВОМОЩИЯ:

60. ДА ПРОДЪЛЖИ ДА НАСЪРЧАВА действия за борба с основаното на пола насилие чрез технологични средства, като обърне внимание на областите, набелязани в стратегията за равенство между половете и европейската стратегия за по-добър интернет за децата и при прилагането на Акта за цифровите услуги, включително действия за предотвратяване и борба с кибернасилието, онлайн тормоза, киберпреследването и сексизма срещу момичета и момчета.

61. ДА ПРОДЪЛЖИ да наблюдава и подпомага правилното транспониране и прилагане на съответните изисквания съгласно Директивата за аудио-визуалните медийни услуги, Акта за цифровите услуги и Директивата относно борбата с насилието над жени и домашното насилие, за да се гарантира защитеността на малолетните и непълнолетните лица, особено момичетата, от незаконно и вредно съдържание, достъпно онлайн. По-специално ДА ПОЛОЖИ УСИЛИЯ за изготвянето на нова рамка за сътрудничество между платформите на социалните медии с цел защита на безопасността на жените и момичетата онлайн, както е предвидено в Стратегията за равенство между половете за периода 2020 – 2025 г.
62. ДА НАСЪРЧАВА държавите членки, в рамките на Регламента за хармонизирани правила относно изкуствения интелект, да извършват мониторинг на злоупотребите с генеративен ИИ, и да задължава онлайн операторите да поемат отговорност в тази област. По-специално ДА ПРОСЛЕДЯВА как държавите членки изпълняват задължението си съгласно Директивата относно борбата с насилието над жени и домашното насилие да предвиждат мерки за незабавно блокиране на достъпа до незаконни и вредни материали и тяхното премахване, например дълбинни фалшификати, които нарушават правото на неприкосновеност на личния живот и правата над изображенията, сексуалната неприкосновеност и достойнството на лицата, и да осигурят защитата на ползвателите и съблюдаването на техните основни права и свободи.
63. ДА ПОВИШИ ОСВЕДОМЕНОСТТА относно значението на психологическата подкрепа за родителите, особено за самотните майки и лицата, полагащи дългосрочни грижи без заплащане, в уязвимо и неравностойно социално-икономическо положение.
64. ДА ПОВИШИ ОСВЕДОМЕНОСТТА на обществото относно психо-социалните разстройства, ДА СЕ БОРИ със свързаните с пола стереотипи и ДА НАСЪРЧАВА дестигматизацията в този контекст.
65. ДА ПОВИШИ ОСВЕДОМЕНОСТТА относно правото на прозрачност на заплащането, да подкрепя повишаването на осведомеността относно колективни действия по въпроси, свързани с дискриминацията в заплащането, и да осъществява мониторинг и изготвя насоки относно изпълнението и прилагането на Директивата за прозрачност на заплащането, както и във връзка с новите права на работещите родители и лицата, полагащи грижи, съгласно Директивата относно равновесието между професионалния и личния живот.

66. ДА НАСЪРЧАВА инициативи, подпомагащи най-високия постижим стандарт за физическо и за психично здраве на родителите, особено на майките, през целия живот, включително чрез ангажиране на мъжете и момчетата със семейни отговорности и отговорности за полагане на грижи, по-специално през бременността и около времето за раждане. ДА ПРОДЪЛЖИ да повишава здравната грамотност на всички хора, възприемайки подход, отчитащ измерението на пола, включително чрез поставяне на акцент върху жените и момичетата. ДА ПРОДЪЛЖИ да разпространява висококачествена информация относно здравето сред цялото население, особено сред младите момичета и момчета.
67. ДА ПОДЧЕРТАЕ значението на предоставянето на необходимата социална и психологическа подкрепа на всички жертви и лица, преживели сексуално и основано на пола насилие, и на жертвите на трафик на хора при изготвянето на инициативи за борба с насилието, основано на пола, и трафика на хора.
68. ДА ОБМИСЛИ инициативи, насочени към жените в по-напреднала възраст, чиято цел е да се съхрани и подобри психичното им здраве, например чрез мерки за борба със самотата и социалната изолация.

Референтни документи

1. Съвет на Европейския съюз и Европейски парламент

Директива 2004/113/ЕО на Съвета от 13 декември 2004 г. относно прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги

Директива (ЕС) 2019/1158 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно равновесието между професионалния и личния живот на родителите и лицата, полагащи грижи, и за отмяна на Директива 2010/18/ЕС на Съвета

Директива 2010/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 10 март 2010 г. за координирането на някои разпоредби, установени в закони, подзаконови и административни актове на държавите членки, отнасящи се до предоставянето на аудио-визуални медийни услуги (Директива за аудио-визуалните медийни услуги), изменена с Директива (ЕС) 2018/1808 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г.

Директива (ЕС) 2024/1385 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно борбата с насилието над жени и домашното насилие

Директива (ЕС) 2024/1712 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за изменение на Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него

Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги)

Достиженията на правото на ЕС в областта на здравословните и безопасни условия на труд

2. Съвет на Европейския съюз

Европейски консенсус за развитие (9459/17)

Заклучения на Съвета относно подкрепата за инфлуенсърите като създатели на онлайн съдържание (9301/24)

Заклучения на Съвета относно психичното здраве и несигурната заетост (13937/23)

Заклучения на Съвета относно психичното здраве (15971/23)

Заклучения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки относно всеобхватен подход към психичното здраве на младите хора в Европейския съюз (15322/23)

Препоръка на Съвета от 8 декември 2022 г. относно образованието и грижите в ранна детска възраст: целите от Барселона за 2030 година (2022/С 484/01)

Препоръка на Съвета от 8 декември 2022 г. относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи (2022/С 476/01)

Решение (ЕС) 2024/1018 на Съвета от 25 март 2024 г. за приканване на държавите членки да ратифицират Конвенцията относно насилието и тормоза от 2019 г. (№ 190) на Международната организация на труда

3. Европейски парламент

Резолюция относно равенството между половете и предоставянето на възможности за заемане на ръководни длъжности на жените в ерата на цифровите технологии, 2015/2007 (INI), С 66/44, 2018 г.

Служба на Европейския парламент за парламентарни изследвания. Mental Health in the EU (Психичното здраве в ЕС), информационен документ на Европейския парламент, 2023,

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751416/EPRS_BRI\(2023\)751416_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751416/EPRS_BRI(2023)751416_EN.pdf)

Европейски парламент, Генерална дирекция за вътрешни политики на ЕС, Brunello, S., Gay-Berthomieu, M., Smiles, B. et al. Obstetric and gynaecological violence in the EU – Prevalence, legal framework and education guidelines for prevention and destigmatisation (Акушерско и гинекологично насилие – разпространение, правна рамка и образователни насоки за превенция и премахване), 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2861/32832>

4. Европейска комисия

Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно всеобхватен подход към психичното здраве, COM(2023) 298 final

[EUR-Lex - 52023DC0298 - BG - EUR-Lex](#)

Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Стратегическа рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2021 – 2027 г. Здравословни и безопасни условия на труд в променящ се свят на труда“, COM(2021) 323 final (10291/21)

Green Paper Improving the mental health of the population: Towards a strategy on mental health for the European Union (Зелена книга „Подобряване на психичното здраве на населението: към стратегия за психичното здраве за Европейския съюз“), COM(2005) 484, 2005, https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/green_paper/mental_gp_en.pdf

Supporting the mental health of the health workforce and other essential workers. Opinion of the Expert Panel on effective ways of investing in Health (EXPH) (Подкрепа за психичното здраве на работниците в здравния сектор и на други работници от критично значение. Становище на експертната група за ефективни начини за инвестиране в здравеопазването), 2021, https://health.ec.europa.eu/system/files/2021-10/028_mental-health_workforce_en_0.pdf

Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Демографските промени в Европа: инструментариум за действие“, COM(2023) 577 final

Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно европейската стратегия за полагане на грижи, COM(2022) 440 final

Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Съюз на равенство: Стратегия за равенство между половете (2020 – 2025 г.)“, COM(2020) 152 final

Комитет за социална закрила и Европейска комисия. Adequate social protection for long-term care needs in an ageing society (Подходяща социална закрила за нуждите от дългосрочни грижи в едно застаряващо общество), 2014,
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/71532344-ddf1-4d34-a7aa-f65c701a22a2>

Европейска комисия, Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“, Quattrocchi, P. Obstetric violence in the European Union – Situational analysis and policy recommendations (Акушерското насилие в Европейския съюз – анализ на положението и препоръки за политика). Служба за публикации на Европейския съюз, 2024,
<https://data.europa.eu/doi/10.2838/440301>

Европейска комисия, Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“, Rozée, V., Schantz, C., van der Waal, R. et al. Case studies on obstetric violence – Experience, analysis, and responses (Проучване на случаи на акушерско насилие – опит, анализ и реакция). Служба за публикации на Европейския съюз, 2024,
<https://data.europa.eu/doi/10.2838/712175>

5. Европейски икономически и социален комитет

Становище на ЕИСК „Несигурна заетост и психично здраве“, 2023,
<https://www.eesc.europa.eu/bg/our-work/opinions-information-reports/opinions/precarious-work-and-mental-health>

6. Агенция за основните права

Violence against women: an EU-wide survey (Насилието над жени: проучване в целия ЕС), 2015, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

Fundamental rights survey – Experiences of cyberharassment in the past 5 years (Проучване относно основните права. Случаи на кибертормоз през последните 5 години),
https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/2021/frs?visualisation=map&topic=3&indicator=a_har5y_cyb&answer=01.%20yes&subset=fltr_agegr5&subsetValue=01.%201629&subsetB=0&subsetBValue=0

Fundamental rights survey (Проучване относно основните права), 2021,
<https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/2021/frs>

7. Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound)

Psychosocial risks in Europe: Prevalence and strategies for prevention (Психо-социални рискове в Европа: разпространение и стратегии за превенция). Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2014,

<https://osha.europa.eu/sites/default/files/Report%20co-branded%20EUROFOUND%20and%20EU-OSHA.pdf>

8. Европейски институт за равенство между половете

Данни от Европейския институт за равенство между половете въз основа на микроданни на Общността за доходите и условията на живот (EU-SILC) за 2022 г.

Poverty, gender and lone parents in the EU, Review of the implementation of the Beijing Platform for Action (Бедност, пол и самотни родители в ЕС, преглед на изпълнението на Пекинската платформа за действие), 2016,

<https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0216841enn.pdf>

Gender equality and digitalisation in the European Union (Равенството между половете и цифровизацията в Европейския съюз), 2019, <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-and-digitalisation-european-union>

Gender equality and youth: opportunities and risks of digitalisation (Равенството между половете и младите хора: възможностите на цифровизацията и рисковете от нея), 2019, https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-and-youth-opportunities-and-risks-digitalisation-factsheet?language_content_entity=en

Gender Equality Index 2021: Health – Gender-based violence (Индекс за равенството между половете, 2021: здраве – Насилие, основано на пола), https://eige.europa.eu/publications-resources/toolkits-guides/gender-equality-index-2021-report/gender-based-violence?language_content_entity=en

Gender Equality Index 2021: Health. Women report poorer mental well-being than men (Индекс за равенството между половете, 2021: здраве – Жените съобщават за по-лошо психично благосъстояние от мъжете), https://eige.europa.eu/publications-resources/toolkits-guides/gender-equality-index-2021-report/women-report-poorer-mental-well-being-men?language_content_entity=en

Combating Cyber Violence against Women and Girls (Борба с кибернасилието над жени и момичета), 2022, <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/combating-cyber-violence-against-women-and-girls>

Cyber Violence against Women and Girls: Key Terms and Concepts (Кибернасилието над жени и момичета: основни термини и понятия), 2022, <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/cyber-violence-against-women-and-girls-key-terms-and-concepts>

Financial independence and gender equality: Joining the dots between income, wealth and power (Финансова независимост и равенство между половете: очертаване на връзките между доход, богатство и власт), 2024,

<https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/financial-independence-and-gender-equality.pdf>

9. Съвет на Европа

Report on Psycho-Social Aspects of Single-Parent Families (Доклад относно психосоциалните аспекти на семействата с един родител),

https://www.coe.int/t/dg3/health/Reportsingleparents_en.asp

Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (CETS № 210)

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=210>

10. Организация за сигурност и сътрудничество в Европа

Tackling the mental health impact of the COVID-19 crisis: An integrated, whole-of-society response. OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) (Справяне с въздействието на кризата с COVID-19 върху психичното здраве: интегриран отговор, обхващащ цялото общество. Политика на ОИСР в отговор на коронавируса (COVID-19). Служба за публикации на ОИСР. Париж, 2021, <https://doi.org/10.1787/0ccaafa0b-en>

Recommendation of the Council on Integrated Mental Health, Skills and Work Policy (Препоръка на Съвета относно интегрираната политика в областта на психичното здраве, уменията и труда), 2022,

<https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/334/334.en.pdf>

ОССЕ и ЕС. Health at a Glance: Europe 2022. State of Health in the EU Cycle (Здравето накратко: Европа 2022 г. Цикъл „Състояние на здравеопазването в ЕС“), 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/health-at-a-glance-europe-2022_507433b0-en

11. Организация на обединените нации

A Healthy Workforce for a Better World. United Nations System Mental Health and Well-being Strategy (Работна сила в добро здраве за един по-добър свят. Стратегия за психично здраве и благоденствие в системата на ООН), 2018,

https://unsceb.org/sites/default/files/imported_files/mental_health_well_being_strategy_final_2018_may_25th_english_0.pdf

World Population Prospect 2022: release note about major differences in total population estimates for mid-2021 between 2019 and 2022 revisions (Прогноза за световното население за 2022 г.: бележка към публикацията относно основните разлики в оценките на общото население за средата на 2021 г. между прегледите от 2019 г. и 2022 г.).

Департамент по икономически и социални въпроси на ООН, 2022,

https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2022_Release-Note-rev1.pdf

Департамент по икономически и социални въпроси на ООН. цел за устойчиво развитие 3.

<https://sdgs.un.org/goals/goal3>.

Mary-Jo Del Vecchio Good: Women and mental health (Жените и психичното здраве),

<https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/mental.htm>

12. Световна здравна организация

Устав на Световната здравна организация. Ню Йорк, 1946,

<https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/constitution-en.pdf?ua=1>

Thinking Healthy: A manual for psychosocial management of perinatal depression (Да мислим здравословно: ръководство за психо-социално управление на перинаталната депресия), 2015,

https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/152936/WHO_MSD_MER_15.1_eng.pdf?sequence=1.

Maternal mental health and child health and development in low and middle income countries (Майчино психично здраве и здравословно състояние и развитие на детето в държавите с ниски и средни доходи), 2008,

https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43975/9789241597142_eng.pdf?sequence=1

Women's health and well-being in Europe: beyond the mortality advantage (Здраве и благосъстояние на жените в Европа: отвъд предимството на по-ниската смъртност), 2016,

<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/332324/9789289051910-eng.pdf?sequence=1>

RESPECT women – Preventing violence against women (РЕСПЕКТ към жените – предотвратяване на насилието срещу жени), 2019,

<https://www.who.int/publications/i/item/WHO-RHR-18.19>

A focus on adolescent mental health and well-being in Europe, central Asia and Canada. Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey (Акцент върху психичното здраве и благосъстоянието на подрастващите в Европа, Централна Азия и Канада. Здравно поведение на децата в училищна възраст. Международен доклад въз основа на проучването от 2021/2022 г.), том 1, 2023, <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/373201/9789289060356-eng.pdf?sequence=2>

Violence against women (Насилието над жени), 2021, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Mental health (Психично здраве), 2022, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>

Глобална обсерватория за здравеопазване. ЦУР 3.4. Незаразни болести и психично здраве, https://www.who.int/data/gho/data/themes/topics/sdg-target-3_4-noncommunicable-diseases-and-mental-health

Guide for integration of perinatal mental health in maternal and child health services (Ръководство за интегриране на перинаталното психично здраве в услугите за опазване на здравето на майката и детето), 2022, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240057142>

Recommendations on maternal and newborn care for a positive postnatal experience: Executive summary (Препоръки относно грижите за майките и новородените за положителен опит след раждането: резюме), 2022, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240045989>

Maternal mental health (Майчино психично здраве), <https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/promotion-prevention/maternal-mental-health>

Mental health of older adults (Психично здраве на хората в по-напреднала възраст), 2023, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-of-older-adults>.

Mental health in Europe and Central Asia: girls fare worse than boys (Психичното здраве в Европа и Централна Азия: положението при момичетата е по-лошо, отколкото при момчетата). СЗО Европа, 2023, <https://www.who.int/europe/news/item/10-10-2023-mental-health-in-europe-and-central-asia--girls-fare-worse-than-boys>

European framework for action on mental health 2021–2025 (Европейска рамка за действие в областта на психичното здраве за периода 2021 – 2025 г.), Копенхаген, Регионална служба на СЗО за Европа, 2022, <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/352549/9789289057813-eng.pdf?sequence=1>

Women’s Mental Health: An Evidence Based Review. Mental Health Determinants and Populations (Психичното здраве на жените: преглед, основан на факти. Психично здраве – фактори и популации). Департамент за психично здраве и зависимости, 2000, https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/66539/WHO_MSD_MDP_00.1.pdf?sequence=1

World mental health report: Transforming mental health for all (Световен доклад за психичното здраве: трансформиране на психичното здраве за всички), 16 юни 2022 г., <https://www.who.int/publications/i/item/9789240049338>

13. Международна организация на труда (МОТ)

Конвенция относно насилието и тормоза от 2019 г. (№ 190)

[Конвенция С-190 – Конвенция относно насилието и тормоза от 2019 г. \(№ 190\) \(ilo.org\)](#)

14. Други

Jané-Llopis, E., Gabilondo, A. (eds). Mental Health in Older People. Consensus paper (Психичното здраве на по-възрастните хора. Документ за консенсус). Люксембург, Европейски общности, 2008,

https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/consensus_older_en.pdf

Make Mothers Matter. Single Mothers within the European Union (Самотните майки в Европейския съюз), 2022, <https://makemothersmatter.org/single-mothers-within-the-european-union/>

NCMEC (Национален център за изчезнали и експлоатирани деца): Testimony “Addressing Real Harm Done by Deepfakes” (Споделен опит „Справяне с истинските вреди, нанасяни от дълбинните фалшификати“), март 2024 г.

Petra Persson, Maya Rossin-Slater. When Dad Can Stay Home: Fathers' Workplace Flexibility and Maternal Health (Когато татко може да си остане у дома: гъвкавост за бащите на работното място и майчино здраве), работен документ на NBER № 25902, май 2019 г., <https://www.nber.org/papers/w25902>